

مقایسه حاصل و اجزای حاصل در میان وراثتی های مختلف برنج

دکتور پوهاند وکیل احمد سرحدی

خلاصه

نیازمندی برای استفاده برنج های خوشبو، خوش طعم و باریک در افغانستان و کشورهای همسایه روبه افزایش است. برنج های اروماتیک بخاطر خوشبویی، پخت عالی و مزه پسندیده مورد علاقه و دلچسپی مصرف کنندگان قرار گرفته است. وراثتی محلی برنج های خوشبو مواد خوب برای آینده نسلگیری نباتات محسوب می شوند.

برای مطالعه تنوع جنتیکی و همچنان پیدا نمودن خصوصیات مطلوب برای نسلگیری، وراثتی های افغانی، ایرانی، هندی، تایلندی و جاپانی را جمع آوری و مورد مطالعه قرار دادیم.

اهداف عمده و اساسی این تحقیق مطالعه و ارزیابی تنوع بیولوژیکی و خصوصیات اگرونومیکی برنج های محلی برای طبقه بندی برنج های اروماتیک و غیر اروماتیک، مشخص کردن تنوع کمیتی و تحلیل و تجزیه خصوصیت جنتیکی خوشبویی بود.

در این تحقیق خصوصیات مارفولوژیکی و اگرونومیکی مانند ظرفیت حاصلدهی، قد نبات، خوشه در هر نبات، تعداد دانه در هر خوشه، وزن هزار دانه، طول دانه، عرض دانه، شکل برگ، شکل برگ نهایی، شکل خوشه، شکل دانه، شکل ساقه و طول دوره نمو، تحلیل و تفسیر شده است.

حاصل یکی از پارامترهای مهم در پروگرام نسلگیری بحساب میرود و هدف عمده محققین و دهاقین هم همان حاصل است. پایینترین حاصل در این تحقیق از برنج لک قاصان 1.5 ± 0.1 تن فی هکتار گزارش شده و بلندترین حاصل از سرده باله 5.6 ± 1.6 تن در یک هکتار گزارش شده است. هر دو رقم متذکره از حاصل که به سطح بین المللی بین 8 تا 13 تن در هکتار گزارش شده کم است. بنابر کراس وراثتی های محلی با دیگر خصوصیات مطلوب با وراثتی های پر حاصل جهت انکشاف و بدست آوردن وراثتی خوب و پر حاصل در کشور ضروری پنداشته میشود.

وراثتی های تحت مطالعه از نگاه قد به قد بلند، متوسط و کوتاه طبقه بندی شدند که عمدتاً وراثتی های افغانی در جمله وراثتی ها قد بلند یعنی بالاتر از 149.3 ± 35.7 تشخیص و طبقه بندی گردیده اند. همچنان وراثتی های افغانی نشان دادند که دارای دانه باریک، دراز و خوشبوی خوب هستند. تفاوت در قسمت اجزای حاصل نیز بطور فوق العاده در بین وراثتی های افغانی بمشاهده رسیده است.

سرانجام تحلیل و تجزیه کلاستری با استفاده از روش های معمول انجام شد که وراثتی های تحت تجربه به سه کلاستر از نظر روابط جنتیکی تقسیم شدند. وراثتی های لونگی و سرده باله در یک گروه طبقه بندی شده و وراثتی های توریشی، سیله تخار و سیله دوشی در یک گروه کلاستری قرار گرفتند و در گروه دیگر وراثتی های سرخه مابین، سرخه دراز، پشیدی کنر، کوشی هیکاری،

ایزایوی، فجر، لک قاصان، سرخه باله و گرمه باله قرار گرفتند. از نتیجه این تحقیق معلوم گردید که پشده کنر، لونگی و باله دارای خصوصیات کمی و کیفی خوب بوده و در آینده برای استفاده در پروگرام های نسلگیری مفید میباشند.

لغت های کلیدی: اجزای حاصل، برنج خوشبو، تجزیه کلستری و امتحان حسی